

FILOZOFIJA ODGOJA

IZVORNA FILOZOFIJA I SUVREMENI SVIJET

Predavač prof. dr. sc. Fulvio Šuran

(Dormitantium Animorum Excubitor)

PREDAVANJE

BR. 6.

**MODERNA TUMAČENJA
PLATONOVÉ PEČINE**

(mnoga književna djela, slika i filmova prožeta su tim pitanjima. Počevši od filma Friza Langa iz 1927. godine. Radnja: Budućnost, 2026. godina. U futurističkom gradu Metropolisu društvo je podijeljeno na 2 klase: na onu koja radi cijeli dan i na onu koja je privilegirana i "razmišlja" te se cijeli dan zabavlja.

Grad kontrolira bogati industrijalac Joh Frederson, no njegov sin Freder se zaljubio u djevojku Mariju koja predvodi grupu koja se bori za veća prava radničke klase. Kako bi otkrio o čemu govori, Freder se tajno obuče u radnika i provede cijeli dan radeći teške fizičke i monotone poslove u tvornici.

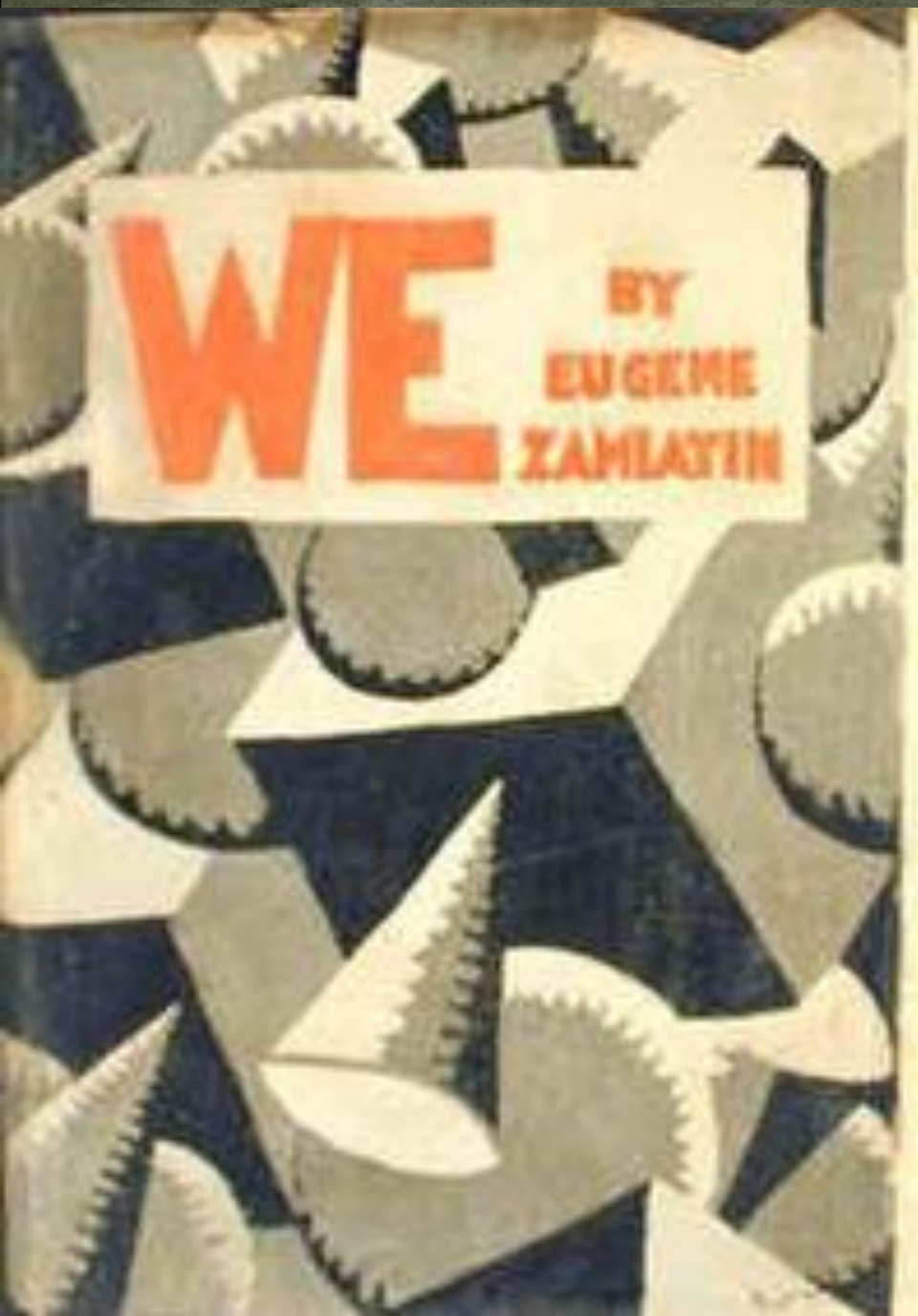

U međuvremenu, Joh nagovori znanstvenika Rotwanga da novo izumljenog robota maskira u Mariju kako bi izazvao sukobe i konfuziju u radničkoj klasi. No Rotwang se želi osvetiti Johu jer je ovaj njemu preoteo njegovu veliku ljubav, Hel, Frederovu majku, pa programira robota da se pokrene pokret protiv vladajućeg sistema.

Lažna Maria postaje razuzdana plesačica u noćnom klubu, dok prava Maria biva uhićena i zatvorena. No ubrzo radnici izazovu revoluciju i unište razne mašine, među njima i Metropolisovu "mašinu srca", što izazove da se rezervoari vode isprazne i poplave razne četvrti. Gomila se naljuti i spali robota Mariju na lomači, dok pravu Mariju spasi Freder od Rotwanga. Na kraju se Joh i radnička klasa pomire na nagovor Frederera, te se odluče na dijalog.

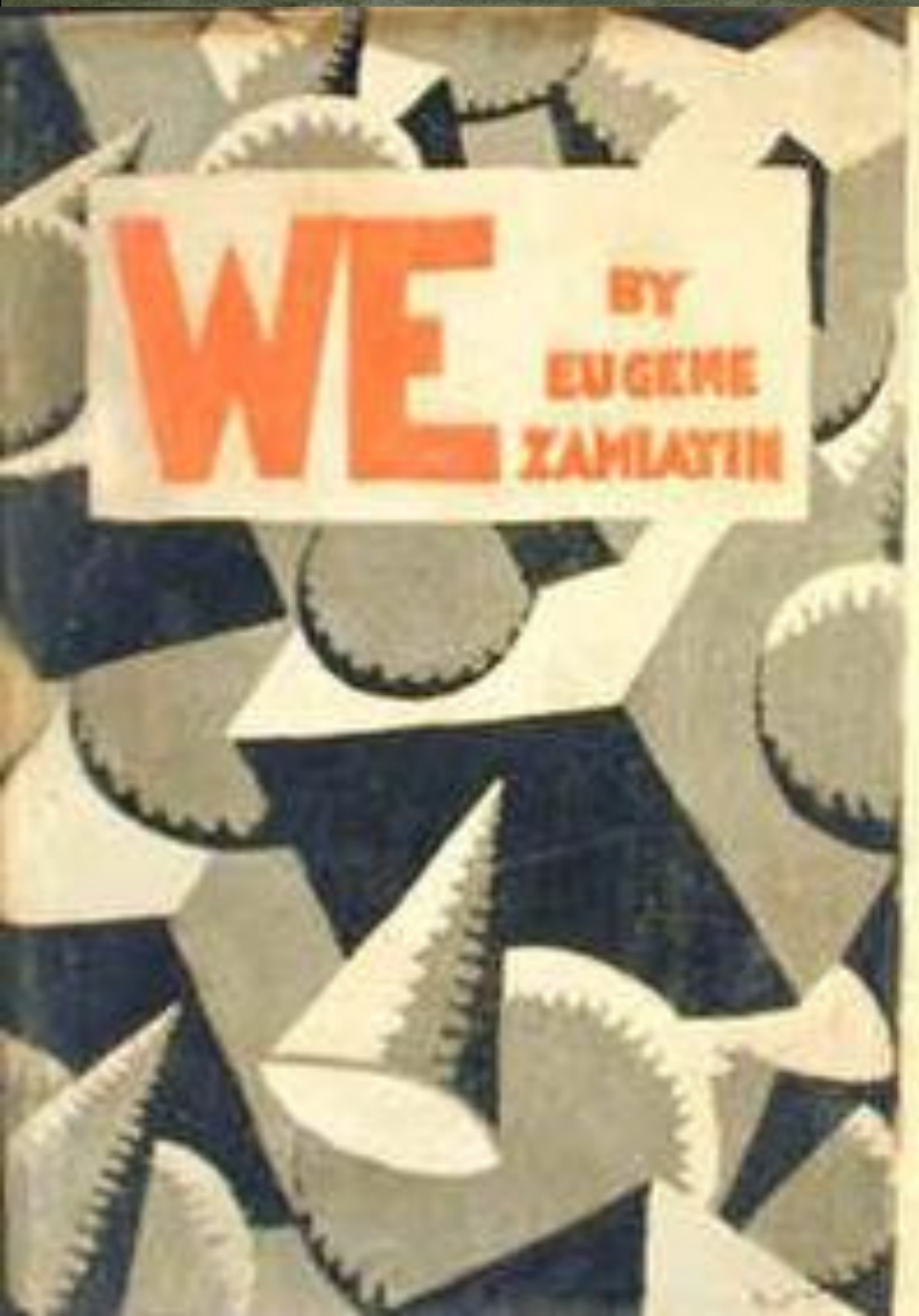
<https://www.youtube.com/watch?v=CrFB1d1b8U0>

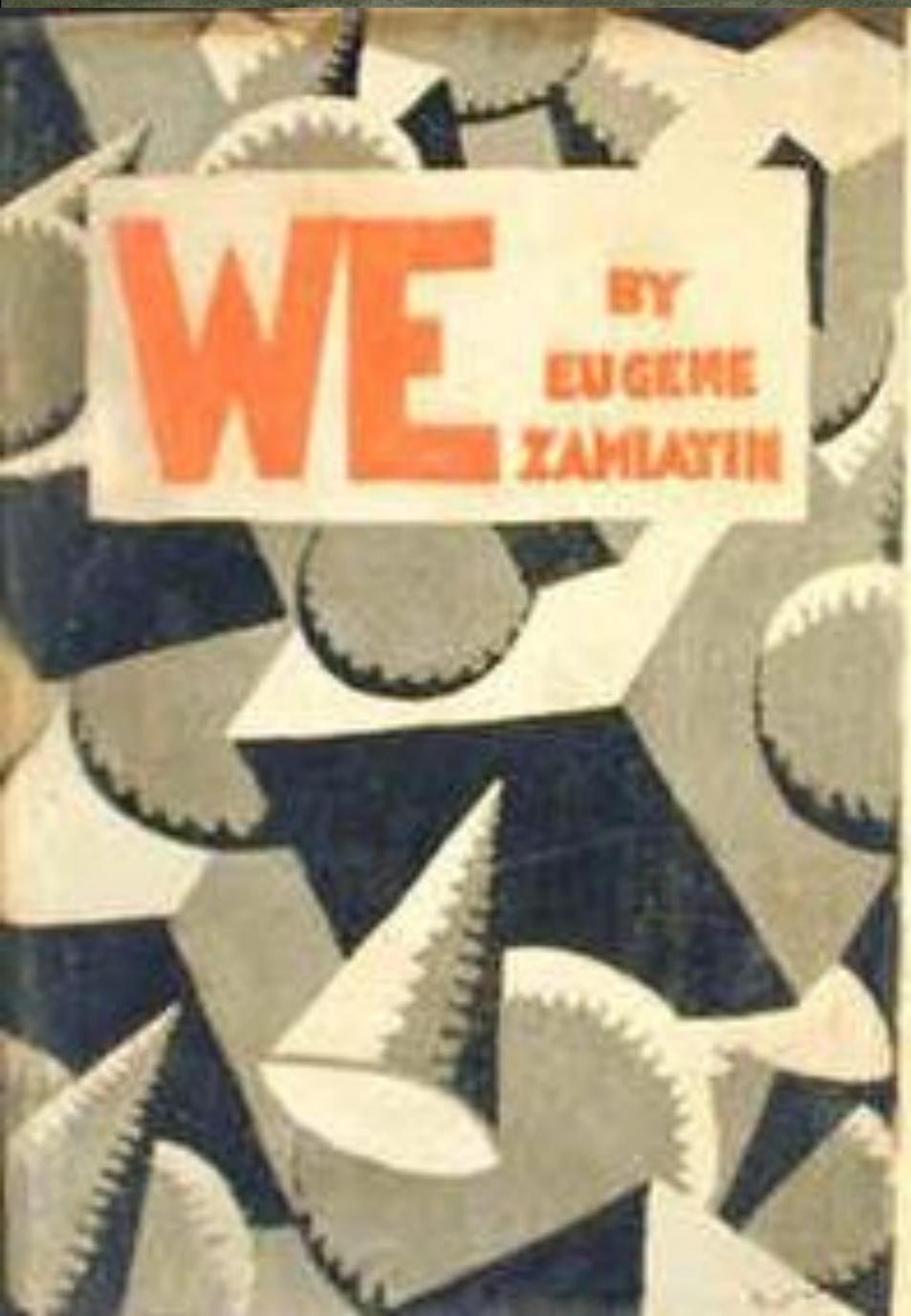
KRATAK OPIS: "Za 120 dana završava se izgradnja INTEGRALA. Blizu je veliki, povijesni trenutak kada će se prvi INTEGRAL vinuti u prostor svemira. Prije tisuću godina vaši su herojski preci pokorili vlasti Jedine Države cijelu zemaljsku kuglu. Pred vama još je slavniji podvig: da staklenim, električnim, plamenim INTEGRALOM integrirate beskrajnu jednadžbu svemira.

Pred vama je zadatak da blagotvornom jarmu razuma podčinite nepoznata bića koja žive na drugim planetima — možda još uvijek u divljem stanju slobode. Ako oni ne shvate da im donosimo matematički nepogrešivu sreću — naša je dužnost prisiliti ih da budu sretni. Ali prije oružja — iskušavamo riječ. U ime Dobrotvora svim numerama Jedinе Države obznanjuje se: Svatko, tko se osjeća sposobnim, dužan je pisati traktate, poeme, manifeste, ode ili druge radove o ljepoti i veličini Jedinе Države. Bit će to prvi teret koji će ponijeti INTEGRAL.

Živjela Jedina Država, živjele numere, živio Dobrotvor!" Pišem ovo — i osjećam: gore mi obrazi. Da: integrirati ogromnu jednadžbu svemira. Da: ispraviti divlju krivulju, ispraviti je po tangenti — asimptoti — pravcu. Zato što je linija Jedine Države — pravac. Veliki, božanski, točan, mudar pravac — najmudrija linija... Ja, D-503, graditelj sam INTEGRALA — i samo sam jedan od matematičara Jedine Države.

Moje pero, naviklo na brojke, nije u stanju sazdati glazbu asonanci i rima. Ja ću se potruditi tek zapisati ono što vidim, mislim — točnije, što mi mislimo (upravo tako: mi, i neka to "MI" i bude naslov mojih bilježaka). Jer to će biti derivat naših života, matematički savršenog života Jedinе Države, a ako je tako, zar to neće samo po sebi, mimo moje volje, biti poema? Bit će — vjerujem i znam.

Aldous Huxley, *Vrli novi svijet* (*Brave New World*),

znanstvenofantastični roman iz 1932.

<https://www.youtube.com/watch?v=7nfDLXTxJBY>

Radnjom smještena u London 26-og stoljeća, ova antiutopija predviđa oblikovanje društva eugenikom i učenjem u nesvjesnom stanju. Oblikovani svijet bi se mogao smatrati i utopijom – ljudi su sretni, zdravi i tehnološki napredni. Društvo je hedonističko te teži postizanju sreće putem promiskuitetnog seksa i droge Some, a ostvarivanje sreće je potpomognuto eliminiranjem čestih izvora ljudskog nezadovoljstva - obitelji, umjetnosti, književnosti, religije i filozofije.

ALDOUS
HUXLEY

VRLI
NOVI SVIJET

Glavni lik djela je John the Savage, pojedinac rođen u primitivnom rezervatu Svjetske države, koji se spletom okolnosti sreće s modernom civilizacijom. Tema i pitanja kojima se »Vrli novi svijet« bavi su potaknuta događajima ranog dvadesetog stoljeća. Masovna proizvodnja učinila je automobile, telefone i radio-uređaje relativno jeftinima i široko dostupnima te je time znatno promijenila svijet i živote ljudi. S druge strane, Oktobarska revolucija u Rusiji i uspon fašizma u Italiji su u fokus doveli totalitarnevlade. Huxley je putem Vrlog novog svijeta uspješno izrazio svoja mišljenja i brige o putu kojim se kretao svijet njegovog doba.

KRATAK OPIS: Veliki Brat vas promatra! Nitko ne može dokučiti bilo što o njegovu životu, on je nazočan u svakoj kući, u svakom ljudskom odnosu, u svakom čovjekovu koraku. Njegovoko neprestano snima, nadzire, okrivljuje, nagrađuje, ravna cjelokupnim našim životima, društvom u cjelini. Dakako, sve što se oko nas zbiva događa se po njegovim naumima, svijet reklame i profita postaje jedino i jedinstveno mjerilo uspješnosti, izvrsnosti i vrijednosti.

Ulazak u mračan i mučan prikaz društva Orwellove 1984. u kojem je kontrola ljudskih postupaka i misli apsolutna ili danas realno nastoji biti apsolutna, znači suočenje ne samo s Orwellovim neposrednim nadahnućem, nego i s nizom činjenica koje su u njegovo vrijeme bile čista fikcija, dok u današnjem svijetu funkcioniraju i djeluju kao posve prirodne pa čak i prihvatljive stvari. Od strogih kontrola do videokamera u velikim trgovačkim centrima i prislušnim uređajima u najintimnijim ljudskim prostorima. Orwella treba čitati jer njegova distopija i nije drugo nego u raznim vidovima preslikana - naša stvarnost.

https://www.youtube.com/results?search_query=1984+trailer+ita

https://www.youtube.com/watch?v=urrgW4_3IBg

(1966.) je film koji je režirao Francois

Truffaut. Radnja se odvija u mračnoj budućnosti, adaptirana po istoimenom romanu iz 1953. godine, poznatoga znanstveno-fantastičnoga pisca Raya Bradburya. S vremenski neodređenom radnjom u svijetu u kojemu su knjige i bilo kakvi drugi pisani tekstovi zabranjeni, a individualna misao praktički ne postoji, film prati glavnoga junaka, jednoga od najboljih vladinih "palitelja", koji postupno postaje svjestan vrijednosti knjiga i odluči promijeniti vlastiti život.

Radnja: Guy Montag radi kao palitelj knjiga unutar asocijalnog, izoliranog društva u kojemu su knjige protuzakonite zbog toga što se vlast boji da mogu utjecati na razvoj neovisnog mišljenja. Zadatak "palitelja" je spaliti sve knjige koje pronađu i kazniti ljude koji ih tajno čitaju. Ljudi njegova društva, uključujući i njegovu suprugu, žive kao zombiji, a obavještavaju se samo preko velikog kućnog ekrana. 1966.:

<https://www.youtube.com/watch?v=m00nobq1D1Y>

RAY

BRADBURY

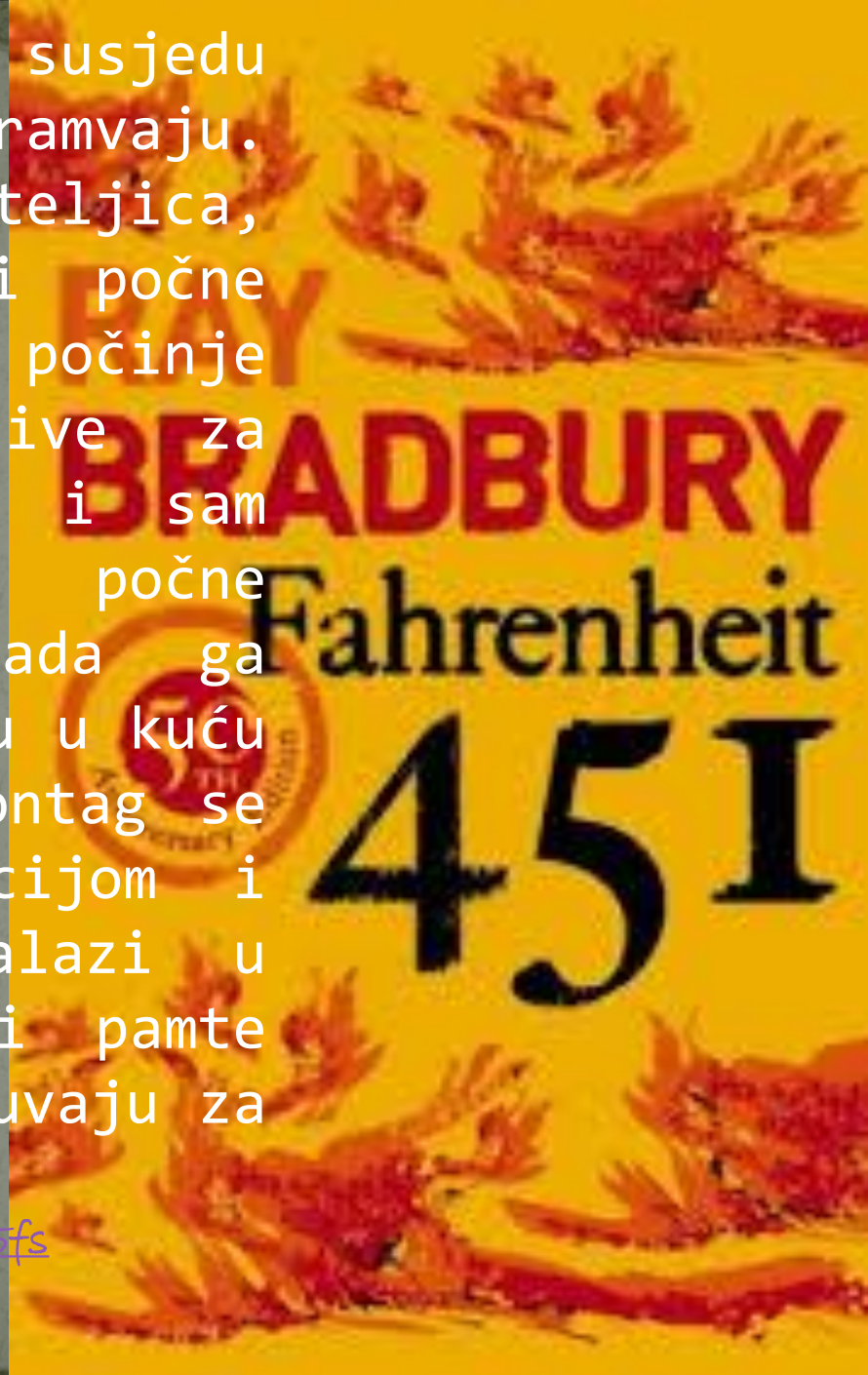
Fahrenheit

451

Montag se zaljubi u svoju susjedu Clarissu koju upozna u tramvaju. Ona je jedna od tajnih čitateljica, pa i on ukrade knjigu i počne čitati. Kroz ovu vezu on počinje preispitivati vladine motive za zabranu knjiga. Uskoro se i sam zaljubi u književnost i počne nabavljati knjige, no tada ga palitelji otkriju te mu dođu u kuću i spale sve knjige. Sam Montag se nađe u bijegu pred policijom i naposljetku utočište pronalazi u tajnoj koloniji ljudi koji pamte knjige na pamet i tako ih čuvaju za daljnje generacije. 2018.:

<https://www.youtube.com/watch?v=mNkWe9k53fs>

"Loganovo bjekstvo".
(sedamdesetih godina)
Logan's Run je SF
film iz 1976.,
snimljen prema
romanu Williama F.
Nolana i Georgea
Claytona Johnsa.

U budućnosti ljudi žive pod kupolama u gradovima gde vladaju zakoni koje propisuju računala, a sprovode policajci. Ljudi nose jednoboju odjeću čija boja ukazuje na životnu starost. Žutu nose mladi ljudi, dok crvenu oni koji treba da napune trideset godina. Na starost ukazuje i kristal ugrađen u šaku. Sve one koji navršše trideset godina, kompjuter u areni uništava laserom, što predstavlja svojevrsnu priredbu za publiku, koja vjeruje da će se svi oni ponovo reinkarnirati (posredstvom kompjutera). Međutim, postoji grupa pobunjenika koja ne vjeruje u indoktrinaciju od strane mašina i pokušava da nađe izlaz iz kupole.

Mladi policajac Logan (koga tumači Majkl Jork) ima zadatak da se uvuče u grupu pobunjenika i uništi njihove namere. Da bi bio uverljiv, kompjuter ga proglašava mnogo starijim nego što jeste i on pod izgovorom da se plaši smrti u areni zaista uspijeva da se uvuče u grupu pobunjenika. U prvo vrijeme on revnosno ispunjava svoj zadatak, ali kasnije shvaća da ga kompjuter neće podmladiti i da mu je skora smrt ipak neminovna. Takođe, počinje da vjeruje u priču pobunjenika, a i zaljubljuje se u jednu od njih. Tako počinje njegov bjeg iz kupole...

1976.: <https://www.youtube.com/watch?v=dWT9bxIOXw>

U 5 min. <https>

Ne zaboravljajući pritom na

Poglavica Bromden, američki Indijanac, za koga svi veruju da je gluvo-nem, priča priču o psihijatrijskoj ustanovi koju vodi svemocna glavna sestra Rejcel. U ovaj zastrašujući sivi svet stiže Mekmarfi, sitni prevarant slobodnog duha. Njegova neobuzdana priroda ubrzo uništava svakodnevnu rutinu bolnice u kojoj su bolesnici na jednoj, a bezdušna i hladna glavna sestra, na drugoj strani. Ubrzo po objavljivanju, ovaj roman postao je jedno od najpopularnijih modernih literarnih ostvarenja na svetu.

JACK NICHOLSON

ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST

WINNER OF
5

ACADEMY AWARDS®
including BEST PICTURE

Po njemu je snimljen igrani film u režiji Miloša Formana, sa Džekom Nikolsonom u glavnoj ulozi, koji je 1975. godine dobio Oskare u svih pet glavnih kategorija.

Video:

Let iznad kukavičjeg gnijezda

<https://www.youtube.com/watch?v=2WSyJgjdT&A>

Medicínari.

<https://www.youtube.com/watch?v=faeEnoYcTzw>

<https://www.youtube.com/watch?v=NJDWd9Inl14>

<https://www.youtube.com/watch?v=Onm5gJgLG3Y>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZPdwzyJRFIS>

MEĐUTIM POSTOJI JOŠ POZNATIJI FILM KOJI JE DIREKTNO FOKUSIRAN NA ISTA PITANJA, A TO JE:

MATRIX

Radi se o jednom od najboljih filmova XXI stoljeća kojeg su osmislili braća Lari i Endi Vačauski, američki filmski scenaristi. Film počinje rečenicom glavnog hakera koji je u bijegu Morfeusa: *„Dobro došao u stvaran svijet“*.

• Matrix i platonova „alegorija pećine“ iz Države

- Ono što povezuje Platonov mit o pećini i film Matrix jesu ista pitanja koja se odnose na istinu, stvarnost i virtualno.
- Ono što je u Matrixu Neo to je u Platonovoj pećini filozof.
- I Neo i filozof odnosno čovjek koji se oslobodio okova imaju isti zadatak, a to je da oslobode ljude od virtualne stvarnosti.
- <https://www.youtube.com/watch?v=vKQI3bBA1y8>
- <https://www.youtube.com/watch?v=m8e-FF8MsqU>

• Matrix i platonova „alegorija pećine“ iz Države

- Kao što vatra ljudima u pećini pokazuje lažnu stvarnost i odvlači ih od istine tako i matrica daje lažnu sliku i njena se uloga potpuno poklapa sa ulogom vatre.
- Filozof treba da usmjeri ljude kako da privid zamijene onim što je stvarno, tj. da umjesto lažne svjetlosti vide pravu. Dok Neo treba da uništi mašine i samim tim isto sruši privid i kontrolu nad ljudima.
- Mašine su isto što i kontrola, a kontrola isto što i manipulacija. Treba dakle probuditi se i zadržati to stanje budnosti, tj. svjetlosti jer se samo na taj način čovjek oslobađa okova uvjetovanosti pa je manja mogućnost manipulacije nad njim.

- Matrix i platonova „alegorija pećine“ iz Države

- u središtu su dakle i okovi koji onemogućavaju viđenje stvarnog i realnog, ali opet je čovjek taj koji ih i stavlja (Protagora), on je također i stvorio mašine (znanstvenotehnički sustav vrijednosti) koje su preuzele kontrolu.
- Ni ljudi u pećini kao ni ljudi u filmu nisu svjesni da to što ih okružuje i da to u što gledaju nije stvarno.

Što je, danas, treća dimenzija?

koyaanisqatsi :

<https://www.youtube.com/watch?v=woSbHbHd-EY>

<https://www.youtube.com/watch?v=tDW-1Jla2gl>

Powaqqatsi

<https://www.youtube.com/watch?v=Nn6ctMz-dP8>

Naqoyqatsi

<https://www.youtube.com/watch?v=sNVTmWRcUbY>

Ili

OSHO: Strange Consequences:

<https://www.youtube.com/watch?v=6D7rWLzloOI&list=PL2B876EB4CA318248>

Wilhem Reich (Video

Gattaca je znanstveno fantastični film iz 1997. godine. *Režija: Andrew Niccol, Scenarij: Andrew Niccol*

Jedan sasvim običan dan u životu Vincenta Freemana: prokrijumčariti na posao tuđu mokraću, kosu, odrezane nokte i ostali tjelesni otpad. Pitate se zašto? U svijetu genetski savršenih ljudi, Vincent Freeman može uspjeti samo ako se pretvara da je netko drugi!

Označen srčanom manom, on je običan čovjek na čijoj su strani jedino veliki snovi. 21. stoljeće. Nove znanstvene metode prokreacije jamče genetski savršenu djecu, a roditelji nostalgичni za starim "metodama" začeca riskiraju mnoge anomalije svoje djece.

Vincent Freeman (Ethan Hawke) rođen je takvim, inferiornim načinom, i zarana mu je s velikom sigurnošću dijagnosticirana srčana mana. Njegova mu želja za zaposlenjem u Gattaci, korporaciji koja priprema prvi let na Saturnov mjesec, ipak daje poticaja da nastavi sanjati - iako je posao na takovu mjestu rezerviran samo za genetski savršene jedinice.

<https://www.youtube.com/watch?v=hWjUj7Czlk>

THERE IS NO GENE FOR THE HUMAN SPIRIT

COLUMBIA PICTURES PRESENTS
A JERSEY FILMS PRODUCTION A FILM BY ANDREW NICCOL
STARRING ETHAN HAWKE UMA THURMAN "GATTACA"
ALAN ARKIN JUDE LAW LOREN DEAN ERNEST BORGNINE
NET WANNY MICHAEL NYMAN STEVEN COLLIER ATWOOD
COSTUME DESIGNER LISA ZENO CHURCHIN HAIR STYLIST JIAN ROBERTS MAKEUP ARTIST SLAWOVIK IOZIAK
EXECUTIVE PRODUCERS DANNY DAVITO MICHAEL SHAMBERG STACEY SHER
PRODUCED BY ANDREW NICCOL

Ustrajni Vincent upoznaje Jeromea Morrowa (Jude Law), savršen primjerak muškarca, koji je ostao nepokretan nakon prometne nesreće.

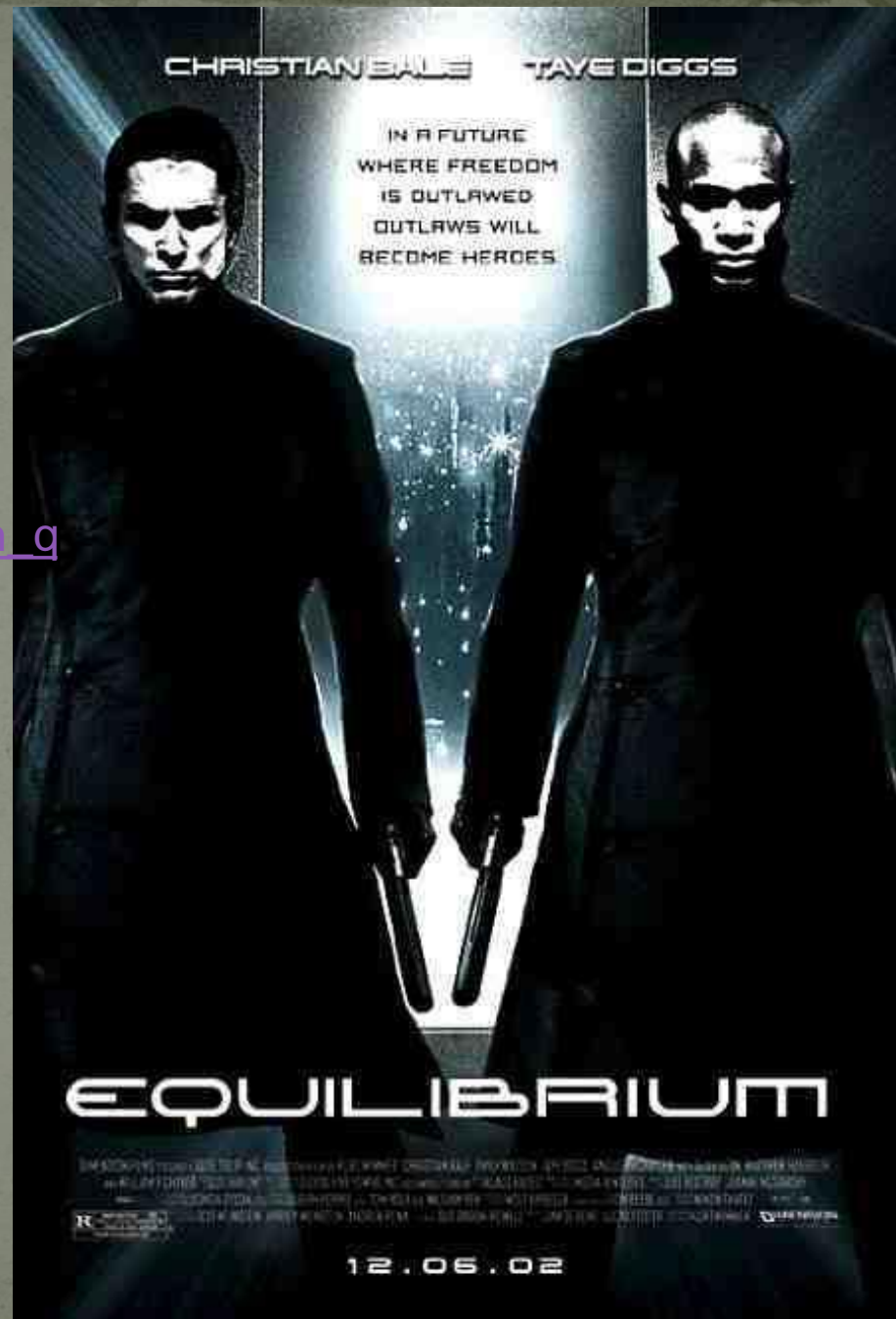
Koristeći Jeromeove tjelesne otpatke, Vincent se uspješno zapošljava u Gattaci i sve je bliže velikom snu o napuštanju Zemlje. Upoznavši lijepu kolegicu, Irene (Uma Thurman), Vincent je još sretniji, no brutalno ubojstvo u njegovoj blizini dovodi ekipu policijskih istražitelja koji odmah shvate da se u Gattaci nalazi jedan nesavršeni čovjek...

Osim potresne priče o čovjeku koji dokazuje kako je volja jača od tjelesnog nesavršenstva, "Gattaca" fascinira virtuosnim scenama gotovo neizdržive napetosti.

Mnogi trenuci policijske istrage mogu parirati najboljim sekvencama iz Hitchcockovih trilera, pa tako i nezaboravna scena u kojoj Vincent prolazi redovnu provjeru tjelesnog stanja tijekom trčanja na traci. U prisutnosti policijskih istražitelja, on održava puls na savršenom nivou, sve do paničnog trenutka u kojem stvari izmiču kontroli. Ethan Hawke ("Napad na policijsku stanicu 13", "Braća Newton") i Uma Thurman ("Kill Bill: Vol. 1 & 2", "Istina o mačkama i psima") čine neobičan i nesvakidašnji par koji ne dijeli mnoge sladunjave trenutke, već istinsku bliskost i ljubav koja ne mora biti izrečena. Ethan Hawke briljira kao primjer neizmjerne ljudske volje i snage, koja slama sisteme i premošćuje sve prepreke kako bi dosegla neslućene vrhunce slobode!

https://www.youtube.com/results?search_query=equilibrium+trailer+ita

Ali i mnogi drugi kao ...

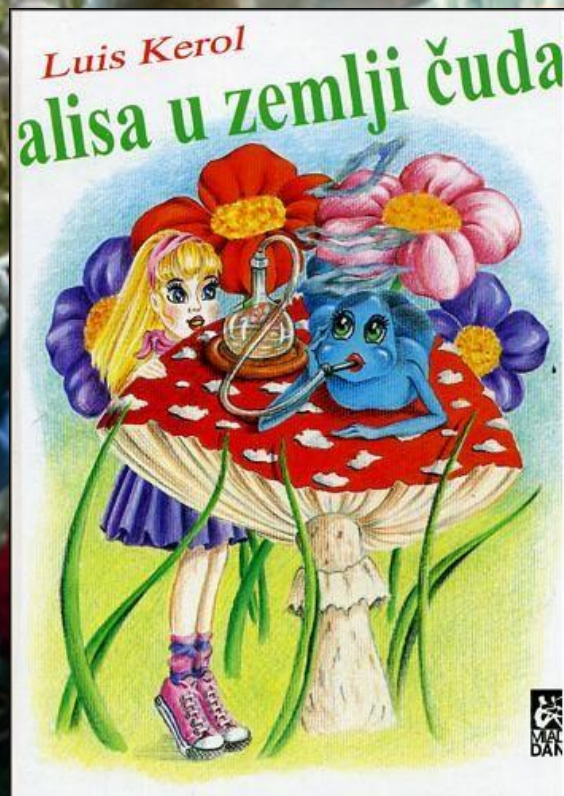

Ali i

https://www.youtube.com/results?search_query=atto+di+forza+trailer+ita

https://www.youtube.com/results?search_query=alice+nel+paese+delle+meraviglie+trailer+ita

Što se književnosti tiče bit
će dovoljno spomenuti
Pisca, matematičara
(logičara):
LEWIS CARROLA i
njegovu ...

ALICE'S
ADVENTURES IN WONDERLAND.

BY
LEWIS CARROLL.

WITH FORTY-TWO ILLUSTRATIONS

BY
JOHN TENNIEL.

London
MACMILLAN AND CO.
1864.

[The right of translation is reserved.]

